

TAMPERE

TAMPERE

GUIDE

TAMPERE STADS
STYRELSE FÖR TURISM

TAMPERE

Tampere stads historia — ett storverk om fyra digra volymer av professor Väinö Voionmaa — lämnar en utförlig skildring av Tampere stad vid Tammerkoski-fors samt av dess omgivningar.

Strandklipporna kring Näsijärvi-sjö äro geologiskt sett urgamla, man beräknar deras ålder i milliontals år. Världens äldsta urberg har påträffats i Aitolahiti, invid Tampere.

Pornfynd vittna om att en fast finsk bosättning redan på 600-talet funnits på stränderna av Tammerkoski-fors. På Pyynikki åsen och Pyhäjärvi sjöns lummiga stränder funnos hedniska offerlundar och vid vägen Liuksiala—Lempäälä äro ruinerna av en hedentida fästning ännu synliga. Den rikliga förekomsten av Kalevala-namn tyder på, att vårt national-epos fått en del av sitt innehåll från dessa trakter.

Namnet Messukylä (kyrkan byggd på 1300-talet) betyder mäss-by och härleder sig från prästernas mäss- = predikofärder. Namnet Pirkkala (Birkala) har sitt ursprung i ordet »birka» = handla. Birka-karlarna voro i forna tider kända som driftiga handelsmän och isynnerhet som obarmhärtinga skatteindrivare. De av bildhuggaren Väinö Aaltonen skulpterade statyerna på Hämeensilta-bro illustrera visionärt dessa flydda tider.

Tack vare goda vattenvägar drogs inlandshandeln redan tidigt till Tampere. Om platsen för staden tävlade även andra närliggande byar, bl. a. Harju och Nokia, men Tampere avgick med segern. Det första landområdet för den blivande staden erhöles på västra sidan av forsen, på Hatanpää gårds ägor.

Stadens fundationsbrev utfärdades av konung Gustaf III den 1 oktober 1779.

Den första stadsplanen omfattade endast 56 tomter. Emellertid anmälde sig icke mindre än 80 personer hugade att emottaga tomt, men genom att minska tomternas storlek lyckades den dåvarande landshövdingen tillfredsställa alla parter.

Plankartan på sista sidan utvisar stadens tillväxt under olika tidsskeden intill våra dagar.

Forsen har alltid varit stadens livsnerv. Redan tidigt uppfördes på dess stränder försöksanläggningar för maskindrift, s.k. manufaktur. Den första verkliga fabriksanläggningen var det Frencellska pappers bruket, som grundades år 1783 och som bestått ända intill våra dagar. Fabriksområdet jämte byggnader har sedermera övergått i stadens ägo och användas nu för olika ändamål.

Stadens och även hela Nordens största textilfabrik, Finlaysons bomullsfabrik, grundades år 1820 av skotten James Finlayson, som för sina planer lyckats vinna kejsar Alexanders I:s understöd. Kotkankallio (Örnklippan) vid inloppet till forsen vittnar ännu i dag om det dåtida kejsarbesöket.

Stadens grundläggare Sveriges konung Gustaf III.

Tampere i mitten av förra århundradet.

Tammerfors Linnefabrik och Tammerfors Klädesfabrik grundades år 1856, Takfiltfabriken, numera Tako Oy, år 1866 och Linnefabrikens Mekaniska Verkstad år 1875. Av andra större fabriker grundades Klingendahls Textilfabrik år 1893, Ruuskanens Yllevarufabrik år 1896, Lapinniemi Bomullsfabrik år 1898 och Tammela Mekaniska Verkstad år 1897. Triå-industrin har sedermera utvidgats med nya företag, men dessa, liksom även skoindustrins många stora fabriker datera sig från början av detta århundrade. Aaltonens Skofabrik startades år 1896 i Hattula och flyttades år 1905 till Tampere. Attila Skofabrik grundades år 1902 i Nokia och flyttades till Tampere år 1906, Tampereen Kenkäteollisuus Oy daterar sig från år 1916, Lokomo Mekaniska Verkstad från år 1915 och Hyppönens Skofabrik från år 1910. O.T.K:s Tändsticksfabrik grundades år 1925. Den yngsta i serien är Statens Flygmaskinsfabrik, som invigdes detta år.

För närvarande finnes i Tampere ett 150-tal fabriker. Antalet produktionsföretag, som sysselsätta minst 10 arbetare och vilkas årsproduktion är minst 100.000:— mk, var år 1928 inalles 245. Industrins totala produktionsvärde uppgick nämnda år till Fmk. 1.117.089.800:— och arbetarnas årliga medellön till Fmk. 14.300:—.

Den största industrigruppen bildar textilindustrin, därefter följa skoindustrin, metallindustrin, pappersindustrin o.s.v.

Industriarbetarna utgöra ca. 60 % av stadens hela befolkning, som f.n. är omkring 72.000.

I spetsen för stadens administration stå stadsfullmäktige och stadsstyrelsen. Vid sidan av dessa verka 31 olika förvaltningsstyrelser. Av stadsfullmäktige äro 30 socialdemokrater, 12 konservativa, 2 liberala, 1 svenskpråkig och 2 medlemmar av Fosterländska folkrorelsen.

Stadens budget steg år 1937 till Fmk. 157.136.€34:—. De anmärkningsvärdaste utgiftsposterna äro: kommunala sjukvården 16.000.000 mk, fattigvården 12.000.000 mk, barnvården 4.700.000 mk samt undervisningsväsendet 17.000.000 mk.

Bland de kommunala produktionsinrättningarna må nämnas elektricitetsverket, vattenverket och slakthuset.

(Forts sid. 24)

Den nya järnvägsstationen är en sevärdhet, redan den.

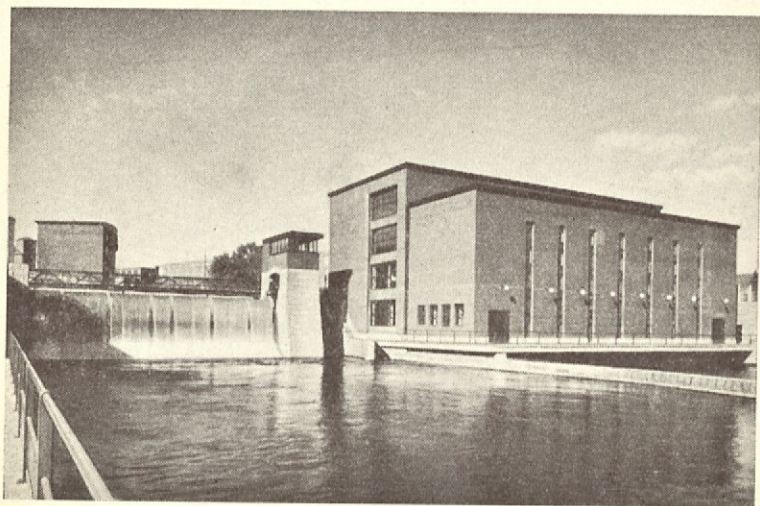
Från järnvägsstationen når man stadens centrum längs Hämeenkatu (Tavastgatan), som flankeras av flera ståtliga byggnader.

Hämeensilta (Tavastbron) över forsen är bred och fin.

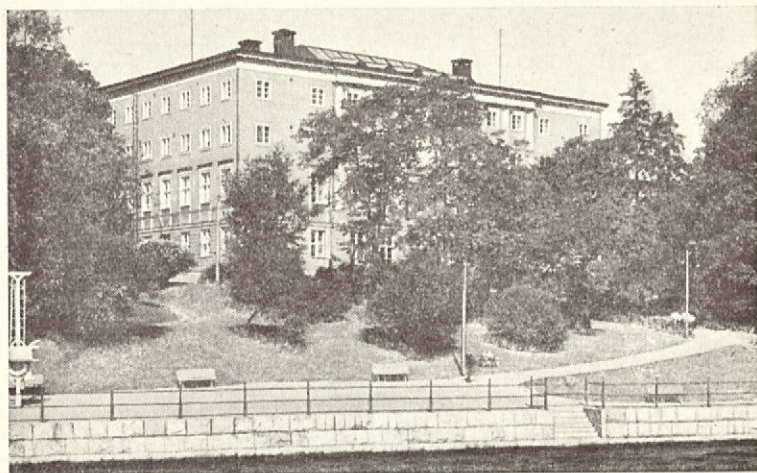
På bronns norra sida synes stadens electricitetsverk.

Vid västra broändan står Teaterhuset.

Bredvid den befinner sig stadsbiblioteket.

Vid Keskustori (Centraltorget) ligga Stadshuset och Gamla kyrkan.

Går man vidare åt väster längs Hämeenkatu (Tavastgatan) kommer man till Hämeenpuisto-bulevarden.

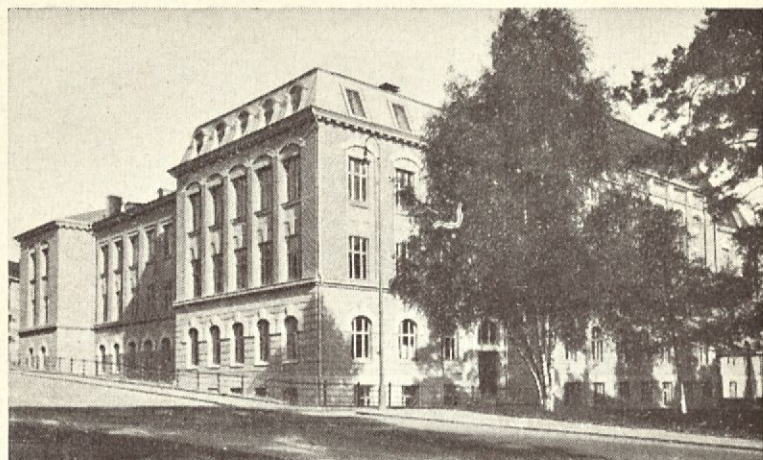

Till vänster vid första gatukorsningen står Folkets hus.

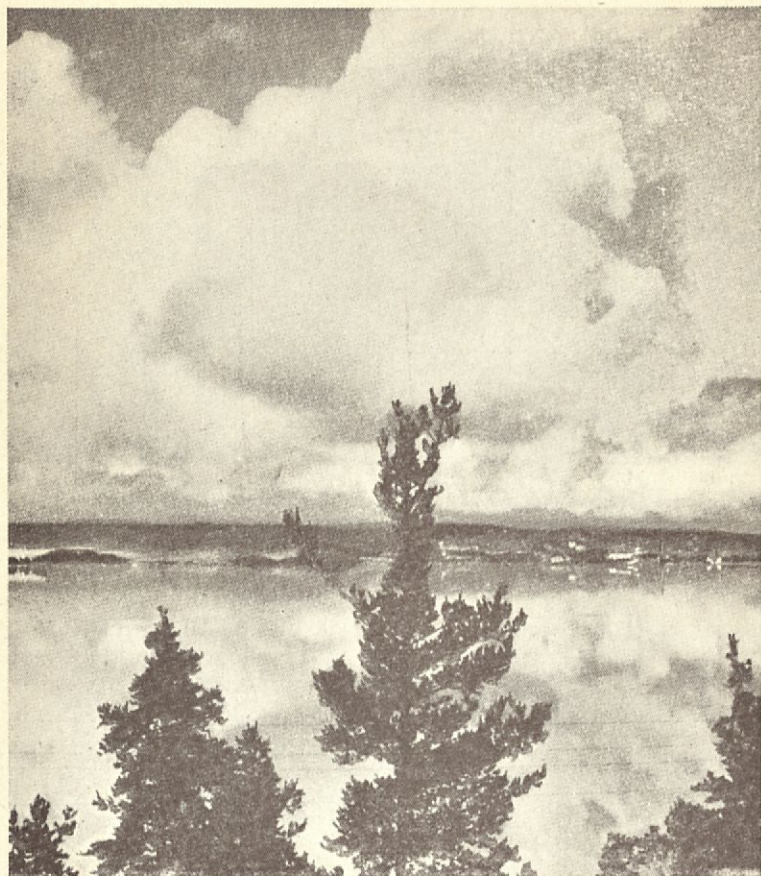
Om man fortsätter åt höger längs Hallituskatu (Regeringsgatan) passerar man Idrottsplanen.

Vid hörnet av Idrottsplanen svänger man till vänster och går förbi Tekniska Läroverket.

Efter att ha passerat några vackra villor kommer man till Pyynikki naturpark! och längs en allé till utsiktstornet, varifrån man har en förtjusande utsikt över hela staden med omnejd.

UTSIKTEN FRÅN PYYNIKKI

För att få den bästa möjliga totalöverblickt av staden med omnejd, stiger man upp i Pyynikki utsiktstorn. I norr blänker sjön Näsijärvi på vars västra strand ligger Ylöjärvi och på den östra Aitolahti och Teisko kommuner. Utsikten i norr begränsas av ön Otavansaari, men insjösystemet sträcker sig inemot 150 km. längre norrut. Vidpass 1.400 meter från stadens hamn ligger Siilinkari båk, invid vilken s/s Kuru hösten 1929 under en våldsam storm kantrade och sjönk, varvid över 120 personer drunknade. Näsijärvi hamnområde omfattar tre hamnar, Mustalahti och Kortelahti samt längre österut Naistenlahti. Största delen av staden synes i nord-ost. Där urskiljer åskådaren Domkyrkans torn m.m., samt lägre bort förstäderna Lappi och Petsamo, ävensom Kaupinoja naturpark. Österut är utsikten över staden god ända till Kalevankangas ås, där begravningsplatsen och statens sjukhus ligger. Längre bort skymtar Messukylä nya kyrka.

I söder och sydost synas stadsdelarna Viinikka, Nekala, Härmälä och Rantaperkiö, litet närmare Hatanpää-udde med kommunala sjukhuset. I söder utbreder sig sjön Pyhäjärvi med många vackra holmar. På den motsatta stranden ligger statens nya flygmaskinsfabrik. Västerut är utsikten mindre givande, men man ser dock Epilä och Villilä samt bakom dem konturerna av Nokia i fjärran.

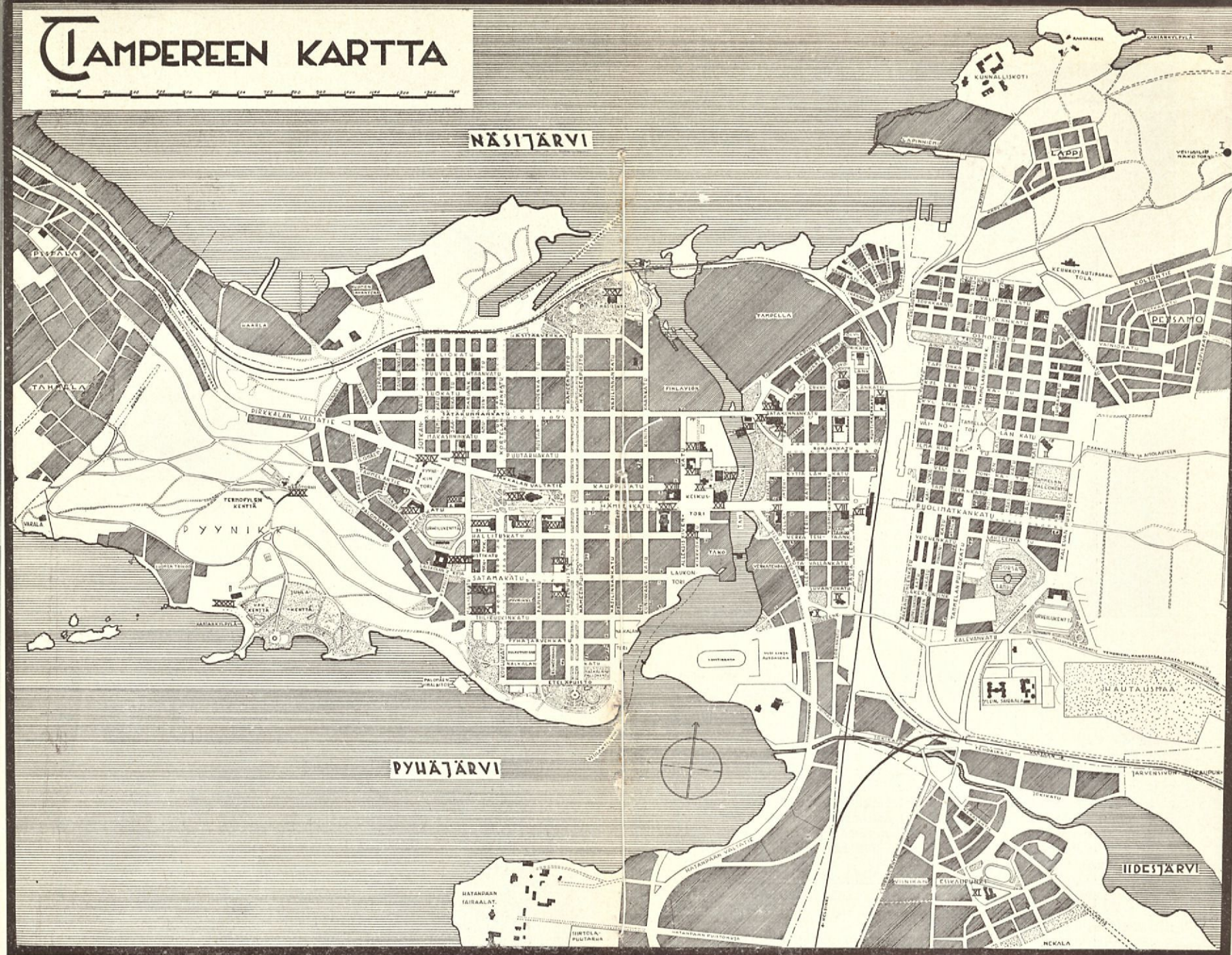
En idyllisk vy från Pyynikki vid stranden av Pyhäjärvi sjö.

Tammerkoski-fors med järnvägsbron.

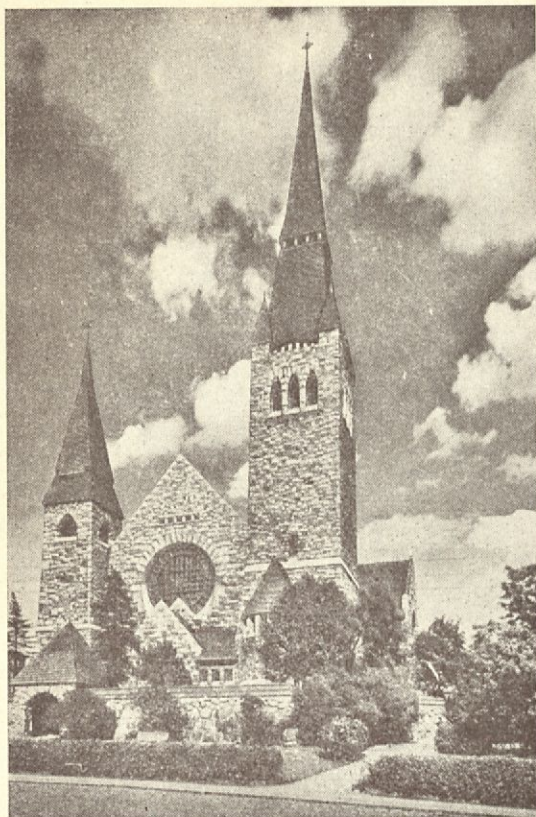
TAMPEREEN KARTTA

0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000 1100 1200 1300 1400 1500

I Vatten- och utsiktstorn, II Tammela folkskola, III Huhtimäki flickskola, IV Domkyrkan, V Johanni folkskola, VI Klassiska Lyceet, VII Järnvägsstationen, VIII Hospiz Emmaus, IX Grekisk-katolska kyrkan, X Östra fjärrbuss-stationen, XI Viinikka kyrka, XII Post och Telegraf, XIII Stadens elektricitetsverk, XIV Grand Hotel Tammer, XV Handelsläroverket, XVI Brandstationen, XVII Stadsstyrelsen, XVIII Byrån för allmänna arbeten, XIX Biblioteket, XX Gamla Kyrkan, XXI Tampere Teater, XXII Finlands Bank, XXIII Stadshuset, XXIV Saluhallen, XXV Tavastlands museum, XXVI Flicklyceum, XXVII Alexanders folkskola, XXVIII Folkskola, XXIX Alexanders kyrka, XXX Samlyceum, XXXI Kustaa Hiekkas samlingar, XXXII Konstmuseet, XXXIII Barnbörds-huset, XXXIV Västra fjärrbuss-stationen, XXXV Tampere lyceum, XXXVI Finska Samskolan, XXVII Svenska Samskolan, XXVIII Tekniska Läroverket, XXXIX Hushållsskolan, XXXX Pyynikki utsiktstorn, XXXXI Pyynikki badstrand och restaurant Rosendal.

SEVÄRD- HETER

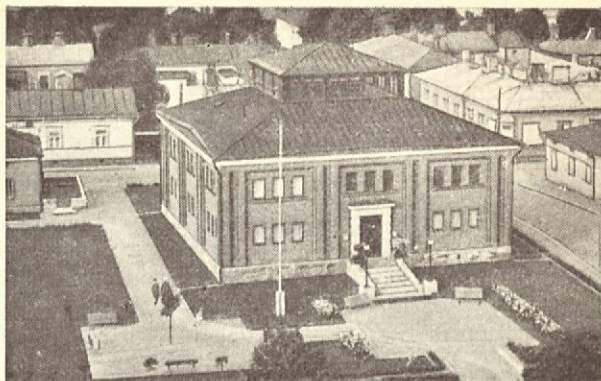
Domkyrkan.

Av stadens allmänna byggnader är det gamla stadshuset vid västra sidan av Keskustori (Centraltorget) den centralaste. I stadshuset äro inrymda magistraten, rådstugurätten och några andra ämbetsverk, samt i flygelbyggnaden polisens m. fl. administrativa lokaler. Mitt emot på andra sidan av torget ligger teaterhuset och strax bredvid åt norr den ståtliga biblioteksbyggnaden med stadsfullmäktiges sessionssal, arbetarinstitutet och stadsbiblioteket. Norrom bibliotekshuset är det forna Frenckellska pappersbruket, som nu inrymmer kommunala lokaler. Mitt emot på andra sidan av forsen befinner sig elektricitetsverkets vattenkraftverk och dess administrationsbyggnad, strax invid Satakunnansilta-brons östra ända. Går man från väster över bron har man till vänster Tampellas fabriksbyggnader och snett framför brandstationen. Till höger bortom elektricitetsverkets administrationsbyggnad befinner sig Grand Hotel Tammer.

Promenerar man vidare längs Satakunnankatu (Satakuntagatan) kommer man till domkyrkan, som är byggd år 1907 efter ritningar av arkitekten L. Sonck. Kyrkans säregna målningar äro utförda av konstnärerna Hugo Simberg och Magnus Enckell.

Framför järnvägsstationen ligger Emmaus-hotellet, det största i landet. Från stationen leder rakt fram åt väster stadens huvudgata Hämeenkatu (Tavastgatan), längs vilken man snart till vänster passerar Andelslaget Voimas och till höger Försäkringsbolaget Varmas affärshus. Längre

Konstmuseet.

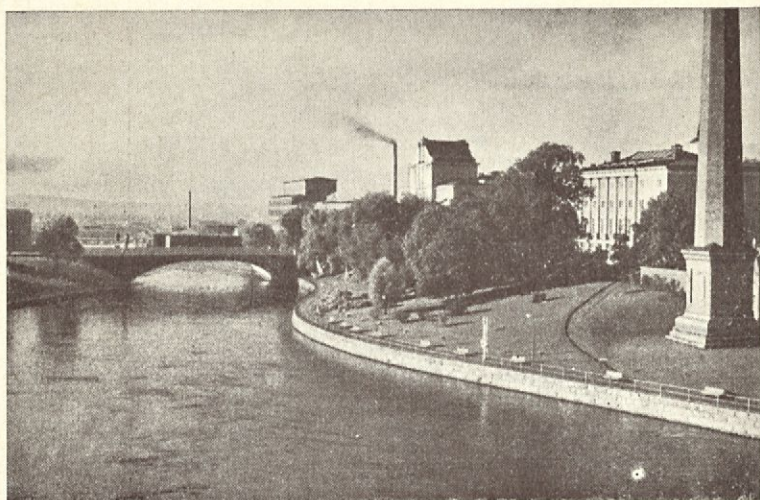
fram vid högra sidan i hörnet av Pellavatehtaankatu (Linnespinnerigatan) reser sig post- och telegrafverkets ståtliga byggnad, därifrån även postbussarna avgå. Nu följer snart Hämeensilta (Tavastbron) med bildhuggaren Väinö Aaltonens fyra statyer, Teaterhuset till höger vid motsatta broändan och därpå Keskustori (Centraltorget).

I hörnet av Hämeenpuisto-bulevarden och Hallituskatu (Regeringsgatan) står Folkets hus, inrymmande bl. a. stadens största restaurant samt Tampere Arbetarteater. Längre fram vid bulevarden ligger Klingendahls textilfabriks stora byggnadskomplex, omfattande ett helt kvarter. I ändan av bulevarden utbreder sig den vackra Eteläpuisto (Södra parken), där man sommartid får höra kör- och orkesterkonserter. Invid parken västerom Klingendahls fabrik ligger stadens epidemisjukhus.

Om man från Hämeenkatu-gatan fortsätter rakt fram tvärs igenom bulevarden har man till höger Alexanderskyrkan och till vänster flera läroinrättningar, till först en folkskola, sedan Tampere Yhteislyseo (samlyceum) och därpå Suomalainen Yhteiskoulu (Pinska samskolan). Mitt emot till höger invid kyrkan ligger stadens gamla begravningsplats, där några gamla gravstenar med engelsk text minna om de brittiska undersåtare, som på James Finlaysons kallelse i början av senaste århundrade flyttade till Tampere för att verka såsom pionärer i den här uppspirande industrins tjänst.

Hatanpää sjukhus.

Forsparken.

Parken slutar vid Mariankatu (Mariegatan), på vars motsatta sida i hörnet av Lyseokatu befinner sig stadens barnbördshus och till vänster Idrottsplanen. Följer man Idrottsplanens plank passerar man snart Tekniska Läroverket och det mittemot liggande, av Föreningen för tuberkulosens bekämpande upprättade småbarnshemmet.

Pyynikki torget flankeras av höga stenhus, bl. a. ett ståtligt kommunalt bostadshus. Vid södra ändan av torget reser sig landets modernaste läroverk Tampere lyceum. Stadens Konstmuseum ligger vid Puutarhakatu (Trädgårdsgatan) och vid Pirkkalan Valtatie (Pirkkala chaussén) i hörnet av Mustanlahdenkatu (Mustalahtigatan) guldsmed Kustaa Hiekkas värdefulla konstsamlingar.

Från Näsilinna-parken har man en storslagen utsikt över Näsijärvisjö och själva parken är en sevärdhet, för att icke tala om Näsilinna slottslignande byggnad i parkens mitt. Tidigare fabriksägare von Nottbecks privatbostad, har byggnaden sedermera övergått i stadens ägo och inrymmer numera Häme (Tavastlands) museum. Dess värdefulla fornsamlingar lämna en god bild av Tampere-nejdens historia. I byggnaden finnes även ett terrass-kafé. På parkens södra sluttning vid ändan av Hämeenpuistobulevarden reser sig en av kommerserådet Tirkkonen donerad springbrunn, flankerad av symbolistiska statyer.

Egnahems-byggnadsverksamheten har med understöd av staden och staten uppnått ett större omfång än annorstädes i landet. Icke mindre än omkring 1.000 egnahems-hus ha uppförts i stadens utkanter. Egnahemsområden av äldre datum äro Viinikka, Petsamo och Lappi förstäder, medan Nekala, Härmälä och en del av Petsamo förstäder representera en nyare tid av denna verksamhet.

På Hatanpää udde befinner sig det ståtliga kommunala sjukhuset med avdelningar för kirurgiska, inre-, barn- samt sinnessjukdomar. Ifall man närmare önskar bese sjukhusområdet, viker man av från Hatanpään valtatie (Hatanpää chaussén) och följer vägen längs uddens norra sida. Invid denna ligga till vänster den stora sjukhusbyggnaden med kirurgiska m. fl. avdelningar samt ett bostadshus för personalen. I fonden reser sig sinnessjukhuset. Södra sidan av udden upptages av en koloniträdgård. Dessutom finnes tvenne andra koloniträdgårdar, Nekala och Litukka.

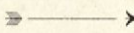
Pyynikki badstrand.

Kaupinoja vattenborg.

UTFLYKTS- PLATSER

För friluftslivets befrämjande har man gjort mycket i Tampere. På Viikinsaari holme, som trafikeras av ångbåtar från Nedra hamnen, finnes en restaurant, dansbana, friluftsteater samt sandstrand. Pyynikki strandbad är beläget på södra sidan av Pyynikki ås. Där finnes en sandstrand, vattenkalkbana, kiosker och omklädningsrum. Kaupinoja naturpark ligger bakom Lappi och Petsamo stadsdelar. Där finnes en badanstalt samt Kaupinoja vattentorn med utsiktsterass, varifrån man har en vacker utsikt över staden och omnejden. Tillfälle till friluftsliv erbjuda även Pispala och Rantaperkiö badställen, men torde dessa vara av mindre intresse för turisten.

V
A
S
A

L
A
P
U
A

EN NY OCH VACKER RESRUTT

utgör farleden Tampere—Virrat—Vasa. För en ringa kostnad är turisterna i tillfälle att på en kort tid lära känna finsk inlandsnatur, finskt folkliv och resultaten av finskt arbete.

Tampere är den finska industrins och den högt uppdrivna yrkesskicklighetens stad. Tack vare forsens »vita kol» har staden icke blivit nedsotad och nedbrökt, utan har därigenom undgått de olägenheter, som vidlåda många andra stora industricentra.

Näsijärvi är ett stycke finskt insjölandskap, då det är som bäst. Vackra lövskogar, sandstränder, branta berg och bördiga åkerfält skönjas överallt. Sin kulmen når landskapets skönhet i Ruovesi, vars härliga natur inspirerat Runeberg till den vackra dikten »Den femte juli».

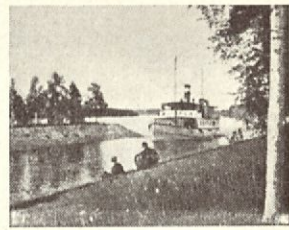
I Virrat blir landskapet ödsligare och mäktigare, det får ödemarsskarakter och bildar sålunda en angenäm kontrast mot de sydligare delarna av Näsijärvi.

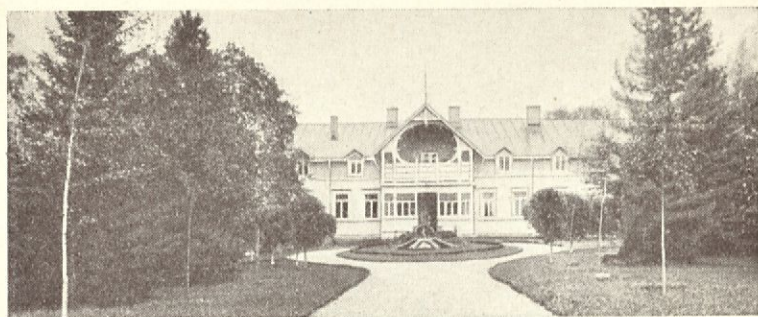
Sydösterbottens slätter börja snart efter det man lämnat Virrat och turisterna får tillfälle att beundra Finlands »sädesbods» karakteristiska »ladhav», den enastående täta bösättningen och den egenartade allmogekulturen.

I Vasa har turisterna mycket att se. Korsholms ruiner, den forna sjöstaden Gamla Vasa, som nu ligger flera km. från kusten, samt Kvarkens klippiga skärgård äro bl. a. sevärd.

Vid denna rutt finnes många historiska minnen bl. a. de från 1808—1809 års kring bekanta slagfälten vid Alavus, Napue och Lapua. Många andra platser i dessa trakter påminna turisterna om såväl sorgliga som ljusa minnen från Finlands både äldre och nyare historia.

Y
V
I
R
R
A
T
Y
R
U
O
V
E
S
I
Y
T
A
M
P
E
R
E

Liuksiala.

Vehoniemi.

SEVÄRDHETER I OMNEJDEN

Kangasala kommun, österut från Tampere, är en naturskön bygd. Vid landsvägen till Orivesi, Jyväskylä, Wasa m.m. ligger Vääksey gård, bekant bl. a. från sägnen om Kirsti Fleming. Söderut från Kangasala kyrka befinner sig Liuksiala gård, där Karin Månsdotter i tiden har bott. I gården finnes ett museum med många intressanta minnen från denna och även äldre tider. Vid vägen från Liuksiala till Lempäälä resa sig ruinererna av ett hedentida fäste. Landsvägen från Kangasala leder över Kai-vanto-kanal till Vehoniemi ås. Här finnes en restaurant, ett turisthotell och ett utsiktstorn, varifrån man kan beundra ett vackert insjölandskap med bl. a. sjöarna Mallasvesi och Roine.

Den närmaste kommunen från Tampere österut är Messukylä med en 500-årig kyrka.

Västerut från staden vid stranden av Nokia fors ligger Pohjois-Pirkkala köping — en känd industriort. Vid vägen dit befinner sig Pitkäniemi Centralanstalt för sinnessjuka. Söderom Nokia är upprest ett monument till minne av Nokia drabbning under klubbekriget.

Söderut från staden reser sig Vuoreksenvuori-berget invid Sääksjärvi haltpunkt. Bergets topp är 192 m. över havsytan och 110 m. över sjön Pyhäjärvis yta. Från berget öppnar sig en vacker utsikt särskilt österut över många mindre och större sjöar. Över denna trakt vilar, trots närheten av staden, en äkta ödemarskstämning.

Hospiz Emmaus.

HOTELL

De förnämsta hotellen i Tampere äro:

Grand Hotel Tammer, Satakunnankatu 13, tel. serie 5380.

Hospiz Emmaus, Hämeenkatu 1, telefoner 4053, 4274, 4253, 4713.

Hotell Seurahuone (Societetshuset), Hämeenkatu 8, telefoner 4974 och 4975.

Hämeenpyörä, Puutarhakatu 11, telefoner 3793, 4093 och 3780.

Turistihotelli, Hämeenkatu 5, telefoner 2656 och 2103.

Teaterrestauranten.

K A F É E R OCH RESTAURANTER

De förnämsta kafeerna och restauranterna äro (de med *) märkta enbart kaféer):

Asemaravintola (*Stationsrestauranten*), Järnvägsstationen, tel. 4603.

Brander ja Kumpp. Oy. Kauppakatu 16, tel. 4885 och 4985 *), Hatanpäänvaltatie 2, tel. 3526 och 3194.*)

Liikeväen Ravintola, Hämeenkatu 23, tel. 2646.

Näsilinnan kahvila, Näsilinna, tel. 4185.*)

Pirkka, Hämeenkatu 30, tel. 3280.*)

Restaurant Rosendahl, Pyynikki, tel. 4711.

Tampereen Työväen Yhdistys, Hallituskatu 19, tel. 3011, Viikinsaari, tel. 3455.

Teaterrestauranten, Teaterhuset, tel. 3883.

Tuotanto r.l., Hämeenkatu 26, tel. 4215, Pinninkatu 30, tel. 4111, Pyynikintori 6, tel. 3085.

Voima i.l., Hämeenkatu 10, tel. 2982, Lapintie 4, tel. 3412, Tammelanpuistokatu 27, tel. 3727.

Folkets-hus stora restaurant med plats för 500 personer.

Stadens förnämsta hotell Grand Hotel Tammer.

Restaurant Rosendal.

Kangasala urgamla bosättningscentrum är en typisk exponent för Nord-Tavastlands välmående kommuner.

LINJEBUSS-RUTTER

Tampere nejdens viktigaste linjebussrutter äro:

Tampere—Jyväskylä.

Tampere—Kuhmoinen—Jämsä.

Tampere—Mouhijärvi—Pori (Björneborg).

Tampere—Vammala—Turku (Åbo).

Tampere—Forssa—Turku (Åbo).

Tampere—Valkeakoski—Hämeenlinna (Tavastehus).

Tampere—Pälkäne—Hämeenlinna (Tavastehus)—Helsinki (Helsingfors).

Tampere—Ikaalinen—Parkano.

Tampere—Viljakkala—Seinäjoki.

Tampere—Parkano—Kauhajoki—Kurikka.

Tampere—Hauho—Koski—Lahti.

Tampere—Pälkäne—Luopioinen.

Tampere—Mutala—Kuru.

Tampere—Orivesi—Ruovesi—Virrat—Killinkoski—Ähtäri.

Tampere—Teisko—Murole—Ruovesi—Keuruu.

Tampere—Teisko—Orivesi—Längelmäki—Kuhmoinen.

Tampere—Tottijärvi.

Tampere—Vammala.

Tampere—Mouhijärvi—Lavia—Kankaanpää.

Tampere—Ikaalinen—Kankaanpää.

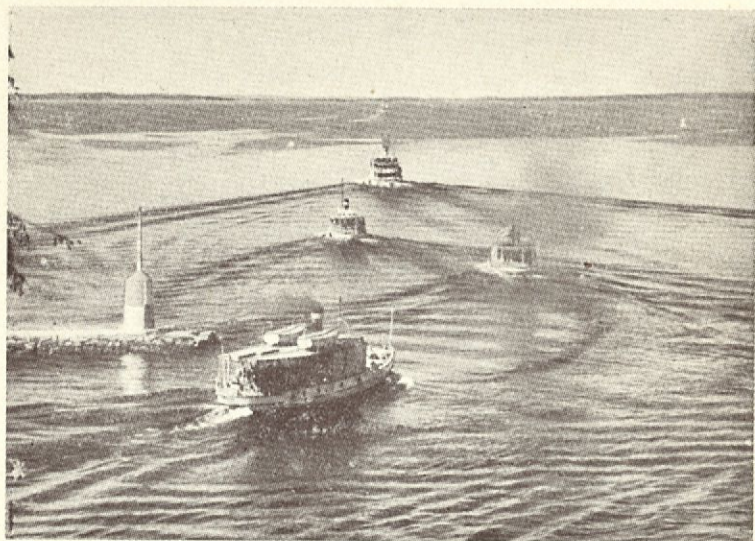
Tampere—Kankaanpää—Merikarvia.

Tampere—Lempäälä—Valkeakoski—Ritvala.

Tampere—Etelä—Pirkkala.

Tampere—Ikaalinen—Juhtimäki.

Tampere—Ylöjärvi—Pengoipohja.

Sjötrafiken på Tampere vattnen är livlig.

SJÖTRAFIKEN

Ångbåtsrutterna från Tampere äro följande:

Näsijärvi insjösystem:

s/s Tarjanne ja s/s Pohjola:

Toikko, Murole, Ruhala, Ruovesi, Pohjaslahti, Visuvesi, Virrat.

s/s Kuru:

Rantala, Länsi-Teisko (Lammi), Toikko, Tokonen, Palthoniemi, Kuru.

s/s Intti:

Teiskola, Pöllölä, Terälahti.

s/s Teisko:

Aunesilta, Kulkkila, Kuusniemi, Viitapohja.

s/s Tervalhti:

Aitoniemi, Tervakivi, Ylä-Paavola, Uskali, Kämnniemi, Tervalhti.

s/s Aitolahti:

Kiikkinen, Laalahti, Olkahinen (Aitolahti).

s/s Länsi-Teisko:

Tuomisto, Marttila, Antaverkka, Pimeesalmi, Rantavaara, Mutala.

s/s Ylöjärvi:

Kulju, Parmaniemi, Hannu, Intti, Kyrölahti.

s/s Vankavesi:

Aunesilta, Kulkkila, Kuusniemi, Viitapohja.

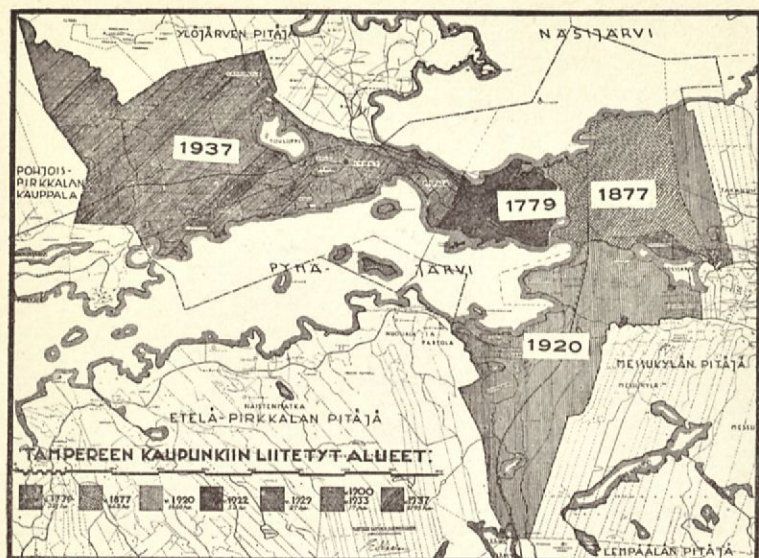
Pyhäjärvi insjösystem:

s/s Alho:

Sotka, Laukko, Vesilahti kyrka, Kostiala.

s/s Pajulahti:

Sotka, Järvenpää.

Plankarta, utvisande stadens tillväxt.

(Forts. från sidan 3.)

Det kulturella livet och föreningsverksamheten i Tampere ha alltid präglats av stor livaktighet. Den första skolan (ett pedagogi) grundades år 1811. Stadens ämbetsmannaförening existerade redan år 1813. Kyrkorna byggdes: Gamla Kyrkan år 1824, Finlaysons Fabrikskyrka år 1879, Aleksanderskyrkan år 1881, Domkyrkan år 1907 och Viinikka kyrka år 1932.

Den första småbarnsskolan startades på initiativ av Finlaysons fabrik år 1839. Undervisningen av vuxna arbetare tog sin början i en söndags- och hantverkarenskola på 1840-talet. År 1842 grundades en Elementarskola för högre bildning. Den första sjukkassan för stadens arbetare började sin verksamhet år 1814. Disponenten för Finlaysons fabrik, v. Nottbeck, stiftade för sina arbetare ett »läsebolag» år 1861. En större sammanslutning, Bomullsfabrikens förening, grundades år 1866 och i samband med denna en amatörteater år 1883.

Stadens lånebibliotek (det första försöket gjordes år 1836) grundades år 1861. Folkskolan började sin verksamhet år 1870. Arbetarnas sång- och musiksällskap konstituerades år 1882. Stadens första tidning, Tampereen Sanomat, började utkomma år 1866, därefter följde Aamulehti år 1882 och Kansan Lehti år 1899. Arbetarföreningen vidtog sin verksamhet år 1887, arbetarinstitutet år 1899, arbetarteatern år 1901, Tampereen Teatteri år 1904 och Hämeen Museo (Tavastlands Museum) år 1904. Konst-museet och guldsmed Hiekkas konstsamlingar äro av yngre datum. I Tampere har den ko-operativa rörelsen, liksom även koloniträdgårds-verksamheten först slagit rot i Finland.

Det första ångfartyget sågs på Näsijärvi år 1857, då den lilla ångbåten »Ahti» började sitt pionjärarbete, och på Pyhäjärvi år 1859, då ångbåten »Laukko» upptog trafiken.

Tampere har att uppvisa en snabb tillväxt. Det är en arbetets och initiativets stad, men det är även de vackra parkernas, den mäktiga folkbildningens och de livliga konstintressenas stad.

